

INDLEDENDE BEMÆRKNING

Såvel Kommetjie som Alster og Fårö eksisterer i den såkaldte virkelighed. Det gør imidlertid hverken Kymlinge eller et vist hus i Valleviken, Rute sogn på Gotland. I øvrigt er den foreliggende fortælling en blanding af fiktion og fakta, og ingen læser skal komme og påstå, at han eller hun rejste med Viking Line til Åbo den 22. marts 2013, eftersom ingen færge afgik til denne destination den aften.

lært mig i tungsindets ensomme øde,
livstumlens boblende heksekog
magte, betvinge og udstå og møde,
hærde mig stærk og klog.

Gustaf Fröding
Torborg fra Stänk och Flikar

Prolog

Kommetjie, Kapprovinsen, Sydafrika. Juni 2010.

“Så begiver hollænderen sig nordpå?”

Hun knugede hans hænder og så på ham med et usikkert smil i de blanke øjne. Hendes sorg over, at han skulle rejse, var ikke til at tage fejl af. Der var gået så lang tid. Han havde boet i hendes bougainvilleaomkransede lille hus i næsten fem år, siddet på den store terrasse med sin morgenkaffe i over femten hundrede dage og stirret ud over havet. Det samme og alligevel aldrig det samme.

Og igen på terrassen først på aftenen. Med lærreder og farver. Eller computer og skriveri. Ikke så underligt, at det følte mærkeligt. Ikke kun for hende.

“Der er noget, jeg må fortælle dig. Faktisk er jeg ikke hollænder. Jeg er svensker.”

“Fra Sverige?”

“Ja.”

“Du har boet hos mig i fem år og aldrig sagt noget om det?”

“Jeg synes ikke, at nationalitet er så vigtig.”

Hun lo. “Det har du ret i. Sådan burde det være. Men det er en drøm, at vi alle er verdensborgere. En vældig optimistisk drøm. Og dit pas er hollandsk.”

“Det har sine grunde. Og i morgen lander jeg i Stockholm, ikke Amsterdam.”

“Rejser du via Addis Abeba?”

“Ja.”

Hun nikkede. Hun havde lært, at det ikke lønnede sig at spørge for meget. Integritet var hans mellemnavn. Måske også hendes.

“Jeg kommer til at savne dig.”

“I lige måde.”

“Og malerierne er sikre under transporten?”

“Det håber jeg. Men dem, jeg lader blive tilbage, er dine. Sælg så mange, du vil.”

“Kunne aldrig falde mig ind.”

Han trak på skuldrene. Hun slap hans hænder og gav ham et langt knus.

“Nu skal du gå, inden jeg begynder at græde. Og lov mig at komme tilbage. *The Cottage* står altid åben for dig, det ved du.”

“Tak. Du har ikke set mig for sidste gang, så meget tør jeg godt love.”

“Hvis vi lever længe nok.”

“Lad os aftale at gøre det.”

Hun nikkede alvorligt. “Ja, hvorfor ikke? Farvel, min svenske hollænder.”

Oktober – november 2012

I

Stænk og flige, den 25. oktober

Jeg burde ikke leve. Det er der mange, der synes, og jeg forstår dem.

Nogle gange er min livsflamme så svag, at det føles, som om jeg kunne stille mig op foran spejlet og puste den ud. Det er en underlig tanke, men lige siden ulykken er det sådan, det har set ud i mit hoved.

Besynderlige billeder. Forvirrede funderinger. Idéer og ræsonnementer, som aldrig var dukket op hos mig, før det skete.

De var der selvfølgelig ikke hele tiden, men kom i ny og næ. Frem for alt om natten, i den der ubehagelige tilstand mellem søvn og vågen. Måske også i drømme, men jeg er ikke sikker. Jeg er stort set holdt op med at kunne huske, hvad jeg drømmer. Sådan var det heller ikke tidligere, men jeg har talt med flere forskellige terapeuter og psykologer, og den almindelige opfattelse synes at være, at det alt sammen er normalt efter et svært traume. At ens tænkning og sansning kan forandres i alle mulige retninger, når man har været udsat for en hændelse som den, jeg har været igennem.

At man på sæt og vis bliver et andet menneske end den, man var. Men det er min egen konklusion.

Jeg er begyndt at skrive for i det mindste at efterlade mig en forklaring. Hvis noget skulle ske. Det vil sige *min* forklaring, *min* fortælling. Måske vil ingen være interesseret i at læse den, men det får være. Jeg kan godt forstå, at det er svært at tro på, hvad jeg

siger, når jeg forsøger at fortælle om det, som faktisk sker. Om det, jeg mener, jeg er udsat for. Det er jo kun Karin, jeg har diskuteret det med, men jeg kan godt mærke, at hun kun lytter af medlidenhed og faktisk tror, at det hele er noget, jeg bilder mig ind. Eller i hvert fald at jeg overdriver. Hun kan naturligvis ikke benægte brevenes eksistens, det er umuligt, men hun synes, at jeg tager dem alt for alvorligt.

Verden er fuld af truende galninge, sagde hun på et tidspunkt. Hvis man skulle tage dem alvorligt, ville man blive tosset.

Det var i august, jeg viste hende de to beskeder, jeg på det tidspunkt havde modtaget. Siden da er der kommet to til, men dem har jeg ikke vist hende. Heller ikke nævnt dem for hende. Jeg vil ikke have, hun skal tro, at jeg er ved at blive paranoid. Paranoid og vanvittig. Vores forhold er allerede tilstrækkelig skrøbeligt.

Men jeg burde begynde med begyndelsen. Eller i hvert fald gå godt ti år tilbage i historien. Ja, det gør jeg. Det er mig, der bestemmer.

Dengang, i årene omkring årtusindskiftet, boede jeg sammen med min første hustru, Viveka, i et rækkehus i udkanten af Uppsala. Vi var begge to akademikere, hun teolog, jeg idéhistoriker. Vi havde mødt hinanden, mens vi studerede, og holdt sammen hele vejen igennem. Fra cand.phil. over forskeruddannelse til afhandlingerne og med tiden usikre ansættelser på hvert vores institut. Min mere usikker end hendes. Hun skrev doktordisputats. Jeg blev aldrig færdig med min.

Vi fik ingen børn. Viveka blev gravid engang i slutningen af halvfemserne, men aborterede i femtende uge. Derefter skete det aldrig igen, selvom vi forsøgte, og da vi begge havde passeret de tredive, accepterede vi tingenes tilstand. At blive forældre er ikke nogen menneskeret, det var vi begge to bevidste om.

Min karriere som idéhistoriker gik på krykker, og efter et par år mistede jeg og en kollega den forskningsbevilling, som havde holdt os flydende, siden jeg blev ansat på instituttet. Vi søgte nye penge alle vide vegne, men til sidst måtte vi give op. Den eneste mulighed for at fortsætte min akademiske karriere og afslutte min

afhandling var at acceptere en dårligt lønnet åremålsansættelse som forskningsassistent på universitetet i Oslo. Viveka og jeg diskuterede virkelig at flytte dertil, men hendes udsigt til at finde et arbejde der, som matchede hendes kvalifikationer, var mere eller mindre ikkeeksisterende. Til sidst besluttede vi, at jeg skulle se mig om efter et job uden for den akademiske verden.

Sådan gik det til, at jeg blev buschauffør.

Klokken nærmer sig et, men Karin sover sin sædvanlige trygge søvn inde i soveværelset, så jeg fortsætter lidt længere.

Havde det ikke været for omstændighederne, ville jeg naturligvis aldrig have fundet på at blive buschauffør. Omstændighederne og Tommy. Han var Vivekas storebror. Jeg skriver *var*, for han døde for nogle år siden. Men i 2002 levede han stadig og var en succesfuld majoritetsejer af et halvt stort busselskab, som kørte både i Norden og lejlighedsvis ture ned i Europa.

Tommy havde altid foragtet både den akademiske verden og den mand, som hans søster havde giftet sig med, hvilket ville sige mig. Han gjorde tit nar ad os "blækskidere", som han yndede at kalde folk, der arbejdede inden for det teoretiske felt. Men da det blev klart, at jeg stod uden universitetsansættelse, trådte han faktisk til, det kan ingen tage fra ham. Han tilbød mig ansættelse i sit firma og endog at betale for mit buskørekort, så jeg kunne fragte passagerer rundt på kryds og tværs af hele vores aflange land og sågar over grænserne.

Viveka og jeg diskuterede naturligvis sagen grundigt igennem. Hun havde aldrig været særlig begejstret for sin bror, og selvfølgelig indebar det en vis ydmygelse at tage imod hans tilbud. Men hvorom alting er, så bed jeg på. Et halvt år senere var jeg ansat og kørte min første tur som buschauffør: en flok kunstinteresserede pensionister fra Stockholm og omegn på en forlænget weekend til Skagen i Danmark.

Jeg mærkede næsten med det samme, at jeg godt kunne lide mit nye arbejde, så fjernt fra den akademiske verdens lidt iltfattige virkelighed. Jeg oplevede steder, som jeg ellers aldrig ville have besøgt: Tromsø, skisportsstedet Riksgränsen i Lapland, Lugano,

Krakow, Madrid, Sankt Petersborg – for nu blot at nævne nogle få. Det var utroligt, men sådan var det. Jeg trivedes godt med at køre bus, et arbejde, som jeg blot nogle få år tidligere aldrig havde så meget som overvejet.

Men nu er jeg ved at miste grebet, både om pennen i min hånd og tanken i mit hoved. Klokken er to. Jeg venter med fortsættelsen til næste søvnløse nat.

Stænk og flige, den 27. oktober

Vivekas og mit liv fungerede fint i nogle år. Sådan ser jeg det i det mindste i bakspejlet. Vist havde vi vores småkriser, men vi oplevede ingen alvorligere brydninger i vores ægteskab. Vi passede grundlæggende godt sammen. Ingen af os jagede de store oplevelser i tilværelsen, sådan som så mange andre gør. Vi var begge to tilfredse med en ret stillfærdig livsførelse med fred og ro og orden i sagerne. Vores omgangskreds var ikke særlig stor, men vi sås regelmæssigt med tre andre par, som vi havde lært at kende i løbet af de tidlige år i Uppsala: Hasse og Ingela, begge læger. Stefan og Paula, præst og gymnasielærer. Oliver og Katarina – Katarina var psykolog og Vivekas gamle barndomsveninde, Oliver pendlede frem og tilbage til Stockholm og arbejdede i Udenrigsministeriet.

Hver sommer rejste vi udenlands, et nyt sted hvert år, og i februar eller marts tog vi på fjeldet en uges tid. Hasse og Ingela havde en hytte i Vemdalen, som vi plejede at låne, nogle gange var vi der sammen med dem.

Naturligvis indebar mit job som buschauffør, at jeg var hjemmefra en del nætter, men sjældent mere end seks-syv dage om måneden, og det var ikke noget, som på nogen måde komplicerede vores forhold. Snarere tværtimod. Jeg husker, at det føltes dejligt at ses igen efter nogle nætters adskillelse, og jeg ved, at Viveka havde det på samme måde. Vi havde næsten altid sex den første nat, efter at jeg havde været væk i nogle dage.

Ja, når jeg nu ser tilbage, så er jeg sikker på, at jeg ikke husker forkert angående de der år før ulykken. Vi havde det godt, vores

forhold var harmonisk, livet enkelt og trygt, og vi trivedes godt med denne tilværelse. Hvis jeg kunne leve en del af mit liv en gang til, ville jeg uden tøven vælge den tid. Årene mellem 2003 og 2006, sådan cirka. Naturligvis ville jeg trække i nødbremsen og springe af toget i god tid inden marts 2007, men den slags tanker er ikke noget, jeg plejer at gå og dyrke. Det dukkede bare op i mit hoved som en mulig illustration af, at mit liv engang før i tiden så helt anderledes ud end i dag.

Inden jeg når til ulykken, må jeg dog nævne en tragisk begivenhed, som indtraf i december 2006 på selveste luciadagen den 13. december. Min mor blev påkørt af en motorcyklist, og det gik så galt, at hun døde på sygehuset næste dag. Det var i Karlstad, hvor de havde boet siden firserne, da jeg var teenager. Hendes pludselige bortgang ramte min far hårdt. Han var lige gået på pension efter at have arbejdet som lærer og skoleleder hele sit liv, og jeg ved, at de begge to havde set frem til årene som raske seniorer med mulighed for at rejse og bare nyde livet. Min mor havde kun et par måneder tilbage af sin ansættelse i banken. De havde været gift i næsten fyrre år.

Jeg rejste hjem til Karlstad for at deltage i begravelsen og for at støtte min far. Jeg har ingen søskende, og det føltes som en alvorlig mangel i den situation. Men jeg gjorde det, så godt jeg kunne, og min far kom også op og besøgte os i Uppsala et par gange i løbet af den vinter. Blandt andet i dagene mellem nytår og helligtrekonger. Man kunne ikke undgå at bemærke, hvor ulykkelig han var, og jeg husker, at vi var bange for, at han faktisk planlagde at tage sit eget liv. Viveka og jeg talte om det, og det lykkedes os at overtale ham til at opsøge en terapeut hjemme i Karlstad, men jeg ved ikke, om det hjalp noget. Han havde en yngre kusine, som var psykolog, og som boede i Filipstad. Hun forsøgte at tage sig af ham, men deres forhold havde aldrig været det bedste, og jeg tror ikke, at hun havde synderligt held med sine forsøg på at få ham på benene igen.

Det var i det hele taget en svær og urolig tid, de første måneder af 2007, men for mit eget vedkommende blev det hele overskygget af det, der skete den 22. marts.

Stenk og flige, den 27. oktober

Det var en skirejse.

Jeg har svært ved at skrive om det. Det er naturligvis ikke så underligt. Det hele er jo veldokumenteret i mere eller mindre alle medier i hele landet, men jeg kan selvfølgelig ikke springe det over. Klokken er lidt over et om natten. Karin sover inde i soveværelset. Jeg sidder i kurvestolen ude i karnappen, som vender ud mod den lille række træer, der adskiller vores grund fra naboens. Himlen er mørk derude, snart begynder det at regne. Jeg stålsætter mig, justerer standerlampen og bestemmer mig for at gengive det, der skete, uden nogen form for følelsesmæssige udtryk. Tørt og nøgternt som et retsmødereferat. Dem har jeg efterhånden læst nogle stykker af.

En skirejse, altså. En flok niendeklasseelever fra en skole i Stockholm, som sammen med et par forældre og et par ledere fra friluftsforeningen skulle tilbringe en uge i Duved. Det var ikke første gang, jeg havde sådan en opgave, langt fra. Med to halvtimesstop på vejen kunne man regne med godt otte timer i bussen. Længere, hvis vejr og føre var dårligt. Jeg samlede dem op ved Norra Bantorget klokken ni om morgenen som aftalt, og en halv time senere var vi på vej. Vejret var fint i Stockholm, omkring frysepunktet med huller i skydækket, men vejrudsigten havde advaret om sne og tiltagende blæst længere nordpå senere på dagen. Under alle omstændigheder burde vi være fremme om aftenen, der var ingen grund til uro eller jag. Ingen grund til at køre hurtigere, end hvad omstændighederne tillod.

Det gjorde jeg heller ikke, og jeg blev heller ikke anklaget for at have gjort det. Men et par uheldige sekunder er nok til, at livet bliver vendt på hovedet.

Eller slutter.

Det var ti minutter efter Svenstavik. Det var mørkt, og det var begyndt at sne. Ikke særlig meget, men nok til, at jeg satte farten ned. Da det der dyr kom løbende ud på vejbanen, kørte jeg ikke mere end knap halvfjerds kilometer i timen, det blev slået fast i den endegyldige rapport, og det stemmer med min erindring. For

at undgå sammenstød drejede jeg til venstre, skred lidt ud, og i det samme dukkede en modkørende langturslastbil op i et sving. Jeg forsøgte at dreje tilbage til den rigtige side af vejbanen, men dækkene fik ikke vejgreb, og vi tørnede ind i det tunge modkørende køretøj. Ikke frontalt, snarere sidelæns, men nok til, at jeg mistede kontrollen over bussen. Jeg bremsede, men forgæves. Vi fortsatte ud i rabatten og ud over en tyve meter dyb skrænt. Vi landede over halvtreds meter fra det sted, hvor vi var kørt af vejen, blandt store stenblokke, og bussen blev krøllet sammen til uigenkendelighed og brød i brand.

Jeg vågnede op på sygehuset i Östersund senere samme aften og fik at vide, at seksten elever og en forælder var omkommet i ulykken. Fire svævede mellem liv og død. Kun seks havde klaret sig uskadt igennem.

Jeg lægger pennen fra mig og lukker min notesblok. Bliver siddende lidt og stirrer ud i mørket. Ingen spor af dæmring. Nej, jeg burde virkelig ikke leve.